

Studijski posjet 22.10.2012.-25.10.2012.

'The impact of school evaluation on quality improvement'

Lisboa, Portugal

Ovaj Studijski posjet je bio odlična prilika za razmjenu iskustava s drugim zemljama o načinu na koji oni obavljaju vrednovanje škola i za upoznavanje s njihovom školskom praksom u cjelini. Predstavnici iz 16 različitih europskih zemalja sudjelovali su u ovom studijskom posjetu: Portugala (zemlje domaćina), Finske, Norveške, Švedske, Irske, Danske, Njemačke, Estonije, Litve, Latvije, Španjolske, Slovenije, Rumunjske, Italije, Mađarske i Hrvatske.

Svaka od ovih zemalja ima svoj obrazovni sustav, alate za rukovođenje školama, sustav školskog vrednovanja i školsko zakonodavstvo. Ove različitosti se ogledaju u različitim načinima procjene školske učinkovitosti među različitim zemljama. Stoga ne postoji jedan "pravi" način, postoje različiti pristupi istom problemu.

Tijekom posjeta grupa je posjetila nekoliko škola unutar i izvan Lisabona u područjima koja se razlikuju u pogledu materijalnog statusa. Uočeno je da škole u siromašnim područjima imaju očigledno lošije obrazovne uvjete nego škole u bogatijim područjima. Jedna od najcjenjenijih škola je srednja umjetnička škola Antonio Arroio koja je jako dobro opremljena, jer je portugalska Vlada u nju uložila veliki iznos novca u posljednje tri godine. Nedavno je obnovljena i vrlo je popularna među učenicima. Društveno ekonomska pozadina studenata je vrlo dobra, a škola ima vrlo dobre obrazovne rezultate.

S druge strane, učenici u klaster školi Jose Maria dos Santos dolaze iz različitih obiteljskih, društveno-ekonomskih i kulturnih pozadina. Ove različite pozadine snažno utječu i na kvalitetu školskih rezultata i svakodnevni život u školi. Škola nema dovoljno učionica, postoje poteškoće sa svjetlom, zvukom i klimom, namještaj je star i neadekvatan. U Portugalu je uobičajeno da postoje klasteri škola zbog gospodarskih razloga, tako jedan ravnatelj upravlja većim brojem škola. Prema većini sudionika to nije dobar način organizacije rada u školi jer postoje mnoge škole s vrlo malim brojem učenika, a stvaraju državi velike materijalne izdatke. Postoji vrlo malo primjera za školske klastere u drugim zemljama.

Sve posjećene škole prethodno su bile uključene u vanjsko vrednovanje od strane portugalskog inspektorata tako da je studijska grupa imala njihove ocjene. Glavni zadatak inspektorata je ocijeniti škole na tri različite dimenzije: rezultati, obrazovni ciljevi, vodstvo i menadžment, te napraviti izvještaj o rezultatima evaluacije koji se potom šalje školama. Postoji pet razina procjene za svaku dimenziju, od odlično do nezadovoljavajuće pa je zadatak i odgovornost svake škole pokušati podići slabe točke na višu razinu do idućeg vrednovanja. Evaluacijsko izvješće inspektorata sastoji od analize dokumenata, profila škole, ispitivanja zadovoljstva, izravnih zapažanja i podataka iz intervjua.

Svi gostujući sudionici su pripremili svoje prezentacije o vrednovanju škola u svojim zemljama. Većina njih su ravnatelji ili rade u školama tako da su se usmjerili na internu procjenu školske učinkovitosti. U nordijskim zemljama samostalno vrednovanje škola je uglavnom odgovornost ravnatelja i samih škola jer u njihovoj kulturi nije uobičajeno nametanje pravila izvana, nego se samo predlažu promjene. Ove zemlje s dugom demokratskom povijesti se zalažu za samovrednovanje školskog sustava. Ovaj trend je u suprotnosti sa zemljama u kojima se provode vanjske evaluacije od strane vladinih službenika. Primjerice, Portugal i Njemačka imaju inspektore koji vode vanjsku evaluaciju i pišu izvješća o školama. U zapadnoj Njemačkoj obavlja se vanjska evaluacija škole u trajanju između 3-5 dana. Ovaj sustav je sličan ne samo u Portugalu, nego i u Rumunjskoj, Latviji, Litvi i Baskiji (Španjolska). Što se tiče vanjske procjene od strane inspektora, u Baskiji je ograničena na ocjenu menadžment tima. Iako su vanjske procjene namijenjene za poboljšanje obrazovnog sustava, a ne samo za nadzor škola, učitelji vide vanjsko vrednovanje kao kontrolnog agenta, a ne kao sredstvo za poboljšanje.

Nadalje, Hrvatska i Slovenija obje koriste vanjske procjenitelje kao kritične prijatelje školama koje rade svoju vlastitu procjenu. U Hrvatskoj se vrši standardizirano ispitivanje znanja u školama, a rezultati se mogu koristiti kao pokazatelji učinkovitosti škola isto kao u Italiji, Španjolskoj, Mađarskoj, Sloveniji, Estoniji i Rumunjskoj. U ovim zemljama vanjsko i unutarnje vrednovanje školskog sustava je još uvijek proces u razvoju i zbog toga različit od onog Danske, Norveške ili Finske gdje se ističe autonomija škola i vjera u nastavnike da mogu ispravno razmišljati i poučavati na svoj način. Stoga vanjskog vrednovanja u osnovi i nema. Sustav ocjenjivanja u "Educate together" u nekim školama Irske se temelji na proučavanju društvenih i demokratskih vrijednosti u školama. Ova metoda se može primijeniti u svim

obrazovnim zajednicama u kojima je bitan osobni i akademski razvoj učenika na temelju kriterija socijalne i demokratske jednakosti.

Dakle, u cjelini, postoje mnoge razlike među različitim zemljama u načinu na koji se provodi procjena školske učinkovitosti, ali glavna svrha svih je poboljšanje obrazovnog sustava i uspjeha učenika. Svaki primjer može se primijeniti i prilagoditi drugim zemljama, ovisno o kulturi iako je ponekad teško zbog razlika u obrazovnim sustavima, zakonima i propisima. Praksa svake zemlje sudionice može se primijeniti u drugim zemljama ovisno o kontekstu školovanja (javna, privatna, osnovna, srednja, itd.), ciljevima, financijskoj i političkoj pozadini i sl. Ipak, potreba i želja za provođenjem vrednovanja zajednička je svim sudionicima. Neke zemlje imaju dugu povijest vrednovanja učinkovitosti škola (npr. Finska), dok se u drugim sustavima vrednovanja tek počinju provoditi (Španjolska, Italija). Ideja da je vrednovanje škola koristan alat za poboljšanje akademskog uspjeha učenika i stavova prema učenju prisutna je među svim sudionicima.

Studijski posjet je bio vrlo koristan za stručnjake iz različitih zemalja kako bi priopćili i podijelili svoja iskustva. Nadalje, ovisno o interesu svakog sudionika, otvorena je mogućnost suradnje između različitih zemalja kao i međusobnih posjeta "in situ" u svrhu razmjene iskustava te stvaranje mreže podrške. Za nas je od središnje važnosti širenje tih iskustava u školama koje su uključene u proces samovrednovanja, ali je i cilj senzibilizirati ostale škole na važnost samoprocjena na temelju iskustava s drugim zemljama. Na taj način cijeli školski sustav može poboljšati svoje slabe točke i ostvariti napredak.

Izvešće napisala:

Ira Tretinjak, mag. spec. školske i predškolske psihologije

Stručni savjetnik u Informacijsko računalnom Odjelu

NACIONALNI CENTAR ZA VANJSKO
VREDNOVANJE OBRAZOVANJA

